

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	5Cdo/108/2017
Identifikačné číslo spisu:	1113234477
Dátum vydania rozhodnutia:	18.12.2017
Meno a priezvisko:	JUDr. Soňa Mesiarkinová
Funkcia:	súdca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2017:1113234477.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Sone Mesiarkinovej a členov senátu JUDr. Heleny Haukvitzovej a JUDr. Danice Kočíčkovej, v spore žalobcu C. I. J. štátneho občana T., proti žalovanej Slovenská republika, za ktorú koná Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky, so sídlom v Bratislave, Pribinova 2, o náhradu škody, vedenom na Okresnom súde Bratislava I pod sp.zn. 24C/199/2013, o dovolaní žalovanej proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave z 13. decembra 2016 sp.zn. 5Co/386/2015, takto

rozhodol:

Dovolanie o d m i e t a.

Žalobca má nárok na náhradu trov dovolacieho konania.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Bratislava I určil, že žalovaná je povinná zaplatiť žalobcovi sumu vo výške 1021,80 eur v lehote troch dní od právoplatnosti rozsudku. Vo zvyšnej časti žalobu zamietol a žiadnej zo strán sporu náhradu trov konania nepriznal. Svoje rozhodnutie odôvodnil tým, že z konania a správania žalobcu zreteľne vyplynulo, že vstúpil na územie Slovenska pre účel požiadania o azyl, čo výslovne uviedol v zápisnici počas výsluchu zo dňa 21. apríla 2012 pred Oddelením hraničnej kontroly Policajného zboru Čierna nad Tisou. Namiesto začatia konania o udelenie azylu a umiestnenia žalobcu v príslušnom záchytnom tábore, došlo k zaisteniu žalobcu a jeho umiestneniu v útvere policajného zaistenia pre cudzincov, a to v období od 21. apríla 2012 do 30. mája 2012, resp. k začatiu konania o jeho administratívnom vyhostení z územia SR. Vychádzal z toho, že je pravdou, že sa žalobca preukázal falošnými dokladmi, čo možno považovať za prečin falšovania a pozmeňovania verejnej listiny, avšak žalobca ako azylant sa takýmto skutkom zjavne nedopustil trestného činu proti mieru, vojnového trestného činu alebo trestného činu proti ľudskosti podľa medzinárodných dokumentov a nedopustil sa závažného nepochopiteľného trestného činu mimo územia Slovenskej republiky, čo by bolo dôvodom na zamietnutie žiadosti o udelenie azylu. V dôsledku uvedeného žalobca nemohol vzbudiť obavu odôvodňujúcu postup podľa § 88 ods. 1 písm. d/ zákona o pobyte, práve naopak, správny orgán mal náležite posudzovať jeho žiadosť o azyl a postupom pod § 3 ods. 1 zákona o azyle, a to bez toho, aby

žalobcu považoval za osobu, neoprávnene sa zdržiavajúcu na území Slovenskej republiky. Žalobca pri svojom prvom kontakte s oddelením hraničnej kontroly prejavil vôľu požiadať o azyl, čo napokon aj oficiálne uskutočnil (zápisnica zo dňa 21. apríla 2012, spísaná na oddelení hraničnej kontroly ďalej len „OHK“). Súd prvej inštancie uviedol, že nemožno klásť za vinu žalobcovi, akým spôsobom OHK vyhodnotilo jeho žiadosť o azyl, teda že ho OHK neodovzdalo Obvodnému oddeleniu OZ Kráľovský Chlmec. Žalobca po svojom zadržaní a požiadaní o azyl nevzbudzoval odôvodnené podozrenie, že sa bude skrývať alebo že ujde, OHK taktiež nevyhodnotil bezpečnostnú situáciu na Ukrajine v prípade navrátenia žalobcu do krajiny pôvodu. Taktiež nebolo zrejmé, prečo sa začalo konanie o administratívnom vyhostení žalobcu, ak azylové konanie nebolo právoplatne skončené s odkazom na právny názor najvyššieho súdu v obdobnej veci sp.zn. 1Sž/21/2014 zo dňa 29. júla 2014. Z vykonaného dokazovania vyplynulo, že ak by sa OHK sústredene zaoberalo žiadosťou o azyl, nedošlo by k zaisteniu žalobcu po dobu od 21. apríla 2012 do 30. mája 2012. Počas pozbavenia osobnej slobody žalobca trpel stresom, nepokojom, nespavosťou, cítil sa ponížený, nepochopený a izolovaný od vonkajšieho prostredia v dôsledku nezákonného zaistenia, ktoré nebolo v súlade s jeho vôľou. Vzhľadom na to v danom prípade vznikla nemajetková ujma vo sfére osobnostných práv žalobcu, a to neodôvodneným pozbavením jeho osobnej slobody po dobu 39 dní zo strany OHK, teda k zásahu do základných práv a slobôd žalobcu, garantovaných nielen Ústavou Slovenskej republiky, ale medzinárodnými dohovormi, ktorými je Slovenská republika viazaná. Nakoľko z dokazovania vyplynulo splnenie všetkých troch zákonných predpokladov pokiaľ ide o zodpovednosť štátu za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci (nezákonné rozhodnutie, vznik škody a príčinná súvislosť) v spojení s tým, že nemohol realizovať svoju osobnú slobodu, garantovanú ústavou a medzinárodnými dohovormi, ktorými je Slovenská republika viazaná, mal súd za to, že samotné konštatovanie porušenia práva nie je v prípade žalobcu dostatočným zadost'učinením, a to vzhľadom na ujmu spôsobenú nezákonným rozhodnutím.

2. Krajský súd v Bratislave rozsudkom z 13. decembra 2016 sp.zn. 5Co/386/2015 rozsudok súdu prvej inštancie vo veci samej t.j. vo výroku, ktorým súd prvej inštancie určil, že žalovaná je povinná zaplatiť žalobcovi sumu vo výške 1021,80 eur a vo zvyšnej časti zamietol, potvrdil (§ 387 ods. 1 CSP), keď sa v celom rozsahu stotožnil s odôvodnením napadnutého výroku rozhodnutia.

3. Žalovaná (ďalej len „dovolateľka“) podala 29. marca 2017 dovolanie, ktorým napadla potvrdzujúci výrok rozsudku odvolacieho súdu vo veci samej s tým, že podľa nej sa po a/ rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov, b/ bolo porušené právo žalovanej na spravodlivý súdny proces, pričom jeho porušenie videla v nedostatočnom odôvodnení odvolacieho súdu, c/ napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci, nakoľko sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu. Podľa nej prvoinštančný súd okrem iného posudzoval a prejednal aj skutočnosti, ktoré podľa dovolateľky nespádajú do právomoci civilných súdov s tým, že prejednávali a rozhodovali otázku, ktorý orgán má byť príslušný na prijatie vyhlásenia cudzinca podľa zákona č. 480/2002 Z.z. o azyle a o zmene a doplnení niektorých zákonov v neskorších predpisoch (ďalej len „zákon o azyle“). Mala za to, že OHK sa mal zaoberať žiadosťou žalobcu o udelenie azylu, na čo však policajný orgán nemá kompetencie s poukazom na to, že o uvedenom rozhoduje Migračný úrad Ministerstva vnútra Slovenskej republiky, a nie policajný orgán. Súd navyše považoval žalobcu za azylanta, hoci žalobcovi nebol pridelený azyl a ani poskytnutá doplnková ochrana na území Slovenskej republiky. Závery súdu prvej inštancie ohľadne opomenutia povinnosti vyhodnotenia žiadosti o azyl a k odovzdaniu žalobcu Obvodnému oddeleniu Policajného zboru Kráľovský Chlmec považovala za nesprávne, nakoľko dané oddelenie nebolo ani príslušné na konanie ani vo veci vyhlásenia cudzinca podľa zákona o azyle a ani vo veci jeho neoprávneneho pobytu na území Slovenskej republiky podľa zákona o pobyte cudzincov. Uvedené spadá do výlučnej kompetencie správnych orgánov s poukazom aj na § 3 CSP. O tom, ktorý správny orgán je príslušný na prijatie vyhlásenia cudzinca o žiadosti o udelenie azylu alebo poskytnutie doplnkovej ochrany na území Slovenskej republiky, nie je oprávnený rozhodovať civilný súd. Ďalej namietala spájanie dvoch samostatných titulov a to žaloby o náhradu škody v zmysle zákona č. 514/2003 Z.z. o zodpovednosti za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci a o zmene niektorých zákonov (ďalej „zákon č. 514/2003 Z.z.“) so žalobou o ochranu osobnosti podľa § 11 Občianskeho zákonníka. V súvislosti s tým namietala aj použitie neúčinného právneho predpisu, nakoľko zákonom č. 412/2012 Z.z. ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 514/2003 Z.z., ktorý nadobudol účinnosť

dňom 1. januára 2013, bolo ustanovenie § 17 ods. 4 zmenené. Nakoľko podľa už ustálenej rozhodovacej praxe súdov je zákon č. 514/2003 Z.z. procesnoprávnym predpisom, priznanie náhrady nemajetkovej ujmy na základe viac ako 15 mesiacov neúčinného ustanovenia daného zákona je podľa dovolateľa nezákonné a v rozpore s rozhodovacou praxou súdov. Okrem iného mal žalovaný za to, že odvolací súd sa nezaoberal žiadnou z jeho odvolacích námietok.

4. Žalobca sa k podanému dovolaniu nevyjadril.

5. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana s právnickým vzdelaním (§ 429 ods. 1 a 2 CSP), v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) dospel k záveru, že dovolanie treba odmietnuť. Stručné odôvodnenie (§ 451 ods. 3 veta prvá CSP) rozhodnutia dovolacieho súdu je uvedené v nasledovných bodoch.

6. V danom prípade bolo dovolanie podané po 1. júli 2016, kedy nadobudol účinnosť nový civilný procesný kódex. Aj za účinnosti Civilného sporového poriadku treba dovolanie považovať za mimoriadny opravný prostriedok, ktorý má v systéme opravných prostriedkov civilného sporového konania osobitné postavenie. Dovolanie aj podľa novej právnej úpravy nie je „ďalším odvolaním“ a dovolací súd nesmie byť vnímaný (procesnými stranami ani samotným dovolacím súdom) ako tretia inštancia, v rámci konania ktorej by bolo možné preskúmať akékoľvek rozhodnutie odvolacieho súdu (por. napríklad rozhodnutia sp.zn. 1 Cdo 113/2012, 2 Cdo 132/2013, 3 Cdo 18/2013, 4 Cdo 280/2013, 5 Cdo 275/2013, 6 Cdo 107/2012, 7 Cdo 92/2012).

7. Naznačenej mimoriadnej povahe dovolania zodpovedá aj právna úprava jeho prípustnosti. V zmysle § 419 CSP je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, (len) ak to zákon pripúšťa. To znamená, že ak zákon výslovne neuvádza, že dovolanie je proti tomu-ktorému rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, nemožno také rozhodnutie (úspešne) napadnúť dovolaním. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v ustanoveniach § 420 a § 421 CSP. Otázka posúdenia, či sú, alebo nie sú splnené podmienky, za ktorých sa môže uskutočniť dovolacie konanie, patrí do výlučnej právomoci dovolacieho súdu (m. m. napr. IV. ÚS 35/02, II. ÚS 324/2010, III. ÚS 550/2012).

8. Dovolací súd je dovolacími dôvodmi viazaný (§ 440 CSP). Dovolacím dôvodom je nesprávnosť vytýkaná v dovolaní (porovnaj § 428 CSP). Pokiaľ nemá dovolanie vykazovať nedostatky, ktoré v konečnom dôsledku vedú k jeho odmietnutiu podľa § 447 písm. f/ CSP, je (procesnou) povinnosťou dovolateľa vysvetliť v dovolaní, z čoho vyvodzuje prípustnosť dovolania a označiť v dovolaní náležitým spôsobom dovolací dôvod (§ 420 alebo § 421 CSP, v spojení s § 431 ods. 1 CSP a § 432 ods. 1 CSP). V dôsledku spomenutej viazanosti dovolací súd neprejednáva dovolanie nad rozsah, ktorý dovolateľ vymedzil v dovolaní uplatneným dovolacím dôvodom.

9. V danom prípade dovolateľ uplatnil dovolací dôvod v zmysle § 420 písm. a/ a f/ CSP, podľa ktorých je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak (a/) sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov, alebo (f/) súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces a tiež ustanovenia § 421 ods. 1 písm. a/ CSP.

10. Otázka možnosti súbežného uplatnenia dôvodov prípustnosti dovolania v zmysle § 420 CSP, ako aj v zmysle § 421 CSP, bola riešená veľkým senátom občianskoprávneho kolégia najvyššieho súdu, ktorý v uznesení z 19. apríla 2017 sp.zn. 1 VCdo 2/2017 okrem iného konštatoval, že ak sú v dovolaní uplatnené viaceré vady zmätočnosti uvedené v § 420 písm. a/ až f/ CSP, dovolací súd sa pri skúmaní prípustnosti dovolania obmedzí výlučne na skúmanie prípustnosti dovolania z hľadiska existencie tej vady zmätočnosti, ktorá je v tomto ustanovení uvedená na prednejšom mieste.

11. Trojčlenný senát 5 C najvyššieho súdu, riadiac sa právnymi závermi vyjadrenými v označenom rozhodnutí veľkého senátu, skúmal prípustnosť dovolania žalovaného len podľa § 420 písm. a/ CSP (nezaoberal sa teda prípustnosťou jej dovolania z hľadiska § 420 písm. f/ CSP a § 421 ods. 1 písm. a/ CSP).

12. S prihliadnutím na obsah dovolania dovolací súd sa osobitne zaoberal otázkou, či predmetná vec patrila do právomoci súdu (§ 420 písm. a/ O.s.p.). V tejto súvislosti treba uviesť, že súdy prejednávajú a rozhodujú súkromnoprávne spory a iné súkromnoprávne veci, ak ich podľa zákona neprejednávajú a nerozhodujú iné orgány (§ 3 CSP). Rozhodnutie súdu prvej inštancie bolo vydané ešte za platnosti predchádzajúcej platnej právnej úpravy, ktorá právomoc upravovala pod ustanovením § 7 ods. 1 O.s.p. Z citovaného ustanovenia vyplýva, že právomoc občianskoprávných súdov je determinovaná právnymi vzťahmi, ktoré majú občianskoprávnu, pracovnoprávnu, rodinnoprávnu, obchodnú a hospodársku povahu. Rozhodujúcim je teda obsah právneho vzťahu. Predmetom konania je náhrada škody spôsobenej orgánmi verejnej moci nezákonným rozhodnutím, za ktorý zodpovedá štát za podmienok ustanovených týmto zákonom (§ 3 ods. 1 písm. a/ zákona č. 514/2003 Z.z.). Právo na náhradu škody vzniknutej v dôsledku vydania nezákonného rozhodnutia je právom strany konania, ktorému následkom vydania nezákonného rozhodnutia vznikla škoda; jeho právu (na druhej strane) vznikla povinnosť štátu vzniknutú škodu nahradiť. Na prejednávanie a rozhodnutie sporu o takomto nároku je daná právomoc súdu (§ 3 CSP a v čase rozhodovania súdu prvej inštancie podľa § 7 ods. 1 O.s.p.). Vyplýva to priamo z ustanovenia § 16 ods. 4 zákona č. 514/2003 Z.z., podľa ktorého ak príslušný orgán neuspokojí nárok na náhradu škody alebo uspokojí iba jeho časť do šiestich mesiacov odo dňa prijatia žiadosti alebo ak príslušný orgán písomne oznámi poškodenému, že neuspokojí jeho nárok na náhradu škody, môže sa poškodený domáhať uspokojenia nároku alebo jeho neuspokojenej časti na súde. Pokiaľ teda v prejednávanej veci súdy konali a rozhodli o uplatnenom nároku, konali v rámci svojej právomoci; možno preto uzavrieť, že konanie nie je postihnuté vadou podľa § 420 písm. a/ CSP. Námetka žalovanej, (spočívajúca v nepríslušnosti súdov určovať, resp. posudzovať správnosť postupu ako aj rozhodnutí orgánov verejnej moci) nie je dôvodná. Ako je totiž zrejme z obsahu spisu ale najmä z odôvodnenia súdu prvej inštancie (odvolací súd sa v plnom rozsahu stotožnil s jeho skutkovými a právnymi závermi) nemožno vyvodiť záver, že by súdy nižších stupňov posudzovali rozhodnutia orgánov verejnej moci z hľadiska ich vecnej správnosti (zákonosti). Čo sa týka hľadiska ich procesného postupu, súd prvej inštancie sa obmedzil na posúdenie daného iba vzhľadom na argumentáciu žalovaného, ktorý v priebehu konania argumentoval tým, že žalobca si svojim konaním zapríčinil zaistenie a pozbavenie osobnej slobody sám (§ 8 ods. 6 písm. a/ zák.č. 514/2003 Z.z.). Uvedeným sa zaoberal z potreby posúdenia existencie vzniku škody (nemajetkovej ujmy) ako jedného zo zákonných predpokladov pre vznik zodpovednosti štátu na náhradu škody v súvislosti so zaistením a pozbavením osobnej slobody žalobcu rozhodnutím o zaistení zo dňa 21. apríla 2012 a zo dňa 9. mája 2012.

13. Z týchto dôvodov dospel najvyšší súd k záveru, že dovolanie žalovaného nie je podľa § 420 písm. a/ CSP prípustné. Najvyšší súd preto jeho dovolanie odmietol podľa § 447 písm. c/ CSP.

14. Najvyšší súd rozhodnutie o nároku na náhradu trov konania o dovolaní neodôvodňuje (§ 451 ods. 3 veta druhá CSP).

15. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.